

Гриценко, К.Г. Методичні засади оцінки рівня капіталізації страхових компаній [Текст] / К.Г. Гриценко // Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону : тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Суми, 6-7 травня 2010 року) / Редкол.: О.В. Прокопенко та ін. — Суми : СумДУ, 2010. — С. 73-45.

Гриценко К.Г.

ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

Методичні засади оцінки рівня капіталізації страхових компаній

Внаслідок глобалізаційних і інтеграційних процесів в економіці для страхових компаній (СК) особливо актуальною є проблема капіталізації. Капітал забезпечує платоспроможність СК, створює умови для її подальшого розвитку у кількісному та якісному напрямках. За джерелами походження капітал СК складається із власного та залученого. Головною складовою власного капіталу СК є статутний фонд, а залученого – страхові резерви. Можливість перетворення коштів страхових резервів, використаних СК як джерело інвестицій, через деякий час на дохід обґрунтовує коректність використання поняття «залучений капітал». Статутний фонд – найбільш стабільна складова капіталу СК, його доля у власному капіталі вітчизняних СК в середньому становить 50% [1]. Головною ознакою розвитку страхового ринку України протягом останніх років є глобалізація, основою якої виступає рух капіталу. Сьогодні частка іноземного капіталу в загальному обсязі статутних фондів вітчизняних СК складає понад 25%.

Для підвищення рівня конкурентоспроможності СК потрібно забезпечити не тільки зростання розміру власного капіталу СК, але й покращити структуру активів СК. Неякісні активи є головною причиною фінансової неспроможності багатьох вітчизняних СК. В 2007-2008 роках темпи росту обсягу сформованих страхових резервів перевищували темпи росту сплачених статутних фондів. На 01.10.2009 року Держфінпослуг оцінювала сумарний обсяг активів СК у розмірі 41,75 млрд.грн, із яких тільки 55% класифікувалися як активи, в які можна розміщувати страхові резерви. Доля акцій в структурі розміщених страхових резервів становила 41,6%, доля банківських депозитів – 26,4% [1]. По оцінкам експертів біля 90% портфеля акцій вітчизняних СК сьогодні знецінилося [2], банки знаходяться в скрутному становищі, що зменшило реальну вартість активів і було однією з причин банкрутства страхових компаній «Вексель», «Страхові традиції», «Галактика» з першої сотні рейтингу за обсягом зібраних в 2008 році премій.

Наявність достатнього статутного фонду СК збільшує фінансові можливості виконання страхових зобов'язань, гарантує її платоспроможність. Мінімальний розмір статутного фонду СК визначено в Законі України «Про страхування» для загальних видів страхування в сумі, еквівалентній 1млн.євро. Страхові компанії зобов'язані укладати договори перестраховування в тому разі, якщо страхова сума за окремим об'єктом страхування перевищує 10% капіталу СК. Якщо потреба у страхових резервах породжена страховим ризиком, то потреба в резерві платоспроможності – ризиком діяльності страховика в умовах ринку [3]. Тому страхові компанії, що прагнуть розвиватися, збільшують розмір статутного фонду порівняно з мінімально встановленим (наприклад, статутний фонд лідера вітчизняного страхового ринку НАСК “Оранта” в 2009 році був поповнений на 600 млн.грн, що в декілька разів збільшило рівень її ліквідності).

В 2009 році обсяг страхового бізнесу в Україні, оцінений за обсягом консолідованих валових премій, суттєво знизився, що пояснюється спадом промислового виробництва і зниженням реальних доходів населення. На 01.10.2009 темп приросту валових страхових премій був від'ємним (-18,4%). Низький рівень капіталізації загрожує фінансовій безпеці СК. Щоб вчасно виявити проблеми формування капіталу пропонується оцінювати рівень поточної капіталізації СК за такими напрямками: достатність капіталу СК; ефективність використання капіталу СК; ефективність управління активами; виявлення факторів, які визначатимуть рівень капіталу СК у майбутньому.

Розроблена методика комплексної оцінки рівня капіталізації СК складається з чотирьох етапів. Перший етап передбачає розрахунок в динаміці частки власного капіталу у пасивах, темпів приросту власного капіталу, достатності фактичного розміру маржі платоспроможності та рівня покриття страхових резервів (кількісна характеристика). На другому етапі розраховуються якісні показники використання капіталу (емісійний дохід, економічна добавлена вартість, співвідношення між власним капіталом і активами, мультиплікатор капіталу). Третій етап містить у собі розрахунок показників ефективності управління активами СК. Четвертий етап – визначення рівня зовнішньої підтримки бізнесу.

У результаті такої оцінки виявляється належність СК до однієї з груп: 1) надійні СК; 2) СК, що мають проблеми з власним капіталом; 3) СК, яким слід вжити заходи щодо покращання якості розміщення страхових резервів; 4) СК, яким слід вжити заходи щодо підвищення ефективності використання капіталу; 5) СК, яким необхідно терміново вжити заходи щодо підвищення рівня капіталізації. Використання запропонованої методики дозволяє СК оцінити поточний стан капіталізації та вжити запобіжних заходів для уникнення серйозних проблем в майбутньому, викликаних недостатнім рівнем капіталізації.

1. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/734.html>.

2. Аналитическое исследование «Страховой рынок Украины: взгляд в будущее» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://dagda.com.ua/content/userfiles/pdf/research_prez/InsResearch_DAGDA.pdf.
Орланюк-Малицкая, Л.А. Платежеспособность страховой организации [Текст] / Л.А.Орланюк-Малицкая. – М.: Изд. центр «Анkil», 1994. – 153с.